

во стає все чутливішим до впливу ринкових методів впливу і починає адекватно реагувати на заходи грошово-кредитної політики.

Література

1. Лелик А.В. Макроекономічні та фінансові аспекти дослідження грошового ринку// Вісник НУ "Львівська політехніка": Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – Львів: НУ "ЛП". – 2003, № 494. – С. 295-300.
2. Лелик А.В., Вербова О.С., Вовчак О.Д., Башнянин Г.І., Михайлівський В.І. Грошовий ринок у структурі національного ринку та основні засади його регулювання// Економічна теорія: комплексні завдання. – Львів: ЛКА, 2005. – С. 54-58.
3. Лелик А.В., Щедра О.В., Башнянин Г.І., Рехлецький Є.А. Грошовий ринок в Україні// Економічна теорія: комплексні завдання. – Львів: ЛКА, 2005. – С. 58-60.
4. Курс переходной економіки/ Под ред. Л.И. Абалкина. – М.: ЗАО "Финстатинформ", 1994. – 640 с.
5. Лютий І.О. Грошово-кредитна політика в умовах перехідної економіки. – К.: Атіка, 1997. – 238 с.
6. Національний банк і грошово-кредитна політика/ За ред. А.М. Мороза, М.Ф. Пуховкіної. – К., 1999. – 368 с.

УДК 330.322:336.717

Здобувач М.Б. Паласевич,
здобувач К.М. Слюсарчик – Львівська КА

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА БАНКІВ: УМОВИ ТА ЧИННИКИ РОЗВИТКУ

Проаналізовано внутрішні чинники інвестиційної діяльності банків, зокрема їх ресурсна база, доходність, місія та цілі діяльності, витрати на формування інвестиційного портфеля та підтримку інвестиційної безпеки банків.

*Competitor M.B. Palasevuch; competitor K.M. Slusarchyk –
L'viv commercial academy*

Banking investment policy: conditions and factors of it's development

Internal factors of banking investment activities are covered, in particular: resources base, profitability of assets, bank's mission and goals, expenditures on investment portfolio formation and investment security.

Економічні цілі та інтереси інвестиційної діяльності комерційних банків полягають передусім в отриманні максимальних прибутків при досягненні належного рівня ліквідності і надійності банківських інвестиційних операцій. Оскільки банки ведуть свій бізнес не на власних, а на позичених і залучених ресурсах, то вони не можуть вкладати гроші своїх клієнтів у ризикові інвестиційні проекти (як великі, так і малі), якщо вони належним чином не обґрунтовані та не забезпечені необхідними гарантіями. Саме тому, банки під час розроблення своєї інвестиційної політики повинні реально оцінювати не тільки привабливість, але й особливо – ризики та ефективність інвестиційних проектів.

Водночас інвестиційна діяльність є не тільки внутрішньою справою самого комерційного банку, але й державного регулятора, який також відповідає за її організацію і проведення. Йдеться про нагляд та контроль за поточ-

ним управлінням інвестиційною діяльністю банків. Все це означає, що банки повинні розробляти продуману та обґрунтовану інвестиційну політику, що підкреслює актуальність порушеної проблеми.

Інвестиційна політика комерційних банків (ІПКБ) є порівняно новим полем досліджень у вітчизняній економічній літературі [1-5]. Далеко не всі аспекти цієї проблеми знайшли однаково глибоке висвітлення, зокрема, йдеться про внутрішні чинники інвестиційної діяльності банків, розгляд яких і став завданням цієї статті.

Що ж таке інвестиційна політика комерційних банків?

Інвестиційна політика банків визначається як "формування системи цільових орієнтирів інвестиційної діяльності, вибір найбільш ефективних способів їх досягнення" [6, с. 220]. На нашу думку, ІПКБ – це сукупність заходів організації і управління інвестиційною діяльністю, які спрямовані на забезпечення оптимальних обсягів, структури та прибутковості інвестиційних активів.

Важливим елементом інвестиційної політики банків є інвестиційна стратегія та інвестиційна тактика. Інвестиційна стратегія банку є вихідним пунктом процесу управління і регулювання інвестиційною діяльністю і означає розробку довгострокових цілей інвестиційної діяльності та методів їх досягнення.

Інвестиційна тактика банку – це розроблення оперативних, поточних або короткострокових цілей інвестиційної діяльності та методів їх досягнення. Можна сказати, що інвестиційна тактика – це інвестиційна стратегія, деталізована до поточного часового періоду діяльності.

На розробку інвестиційної політики банку впливають як внутрішні, так і зовнішні умови. До внутрішніх умов можна, на нашу думку, включити:

- обсяг і структуру ресурсів банку;
- стадії життєвого циклу банку;
- місія, цілі та завдання розвитку банку;
- дохідність активів банку;
- обсяг витрат на формування та управління інвестиційним портфелем;
- ефективність системи інвестиційної безпеки банку.

З'ясуємо ці внутрішні умови детальніше.

1. Збільшення ресурсної бази та оптимізація її структури дає змогу банкам розвивати свої інвестиційні операції. Нині же ресурсний потенціал банківської системи України, наприклад, не є достатнім. Так, обсяг активів банків України у доларовому еквіваленті на початок 2002 р. дорівнював рівню 1992 р. і був у 100 разів меншим, ніж активи одного "Дойчебанку" [1, с. 323]. Окрім цього, ресурсна база вітчизняних банків є недостатньо стабільною та досить ризиковою. Так, на 01.01.2005 р. частка зобов'язань банків становила у пасивах 82,5 %, а власного капіталу – 13,7 % [1, с. 331].

Проте зміни у структурі зобов'язань банків України, які відбулися в останні роки сприяють зростанню можливостей банків щодо здійснення інвестицій. Водночас, реальними грошовими ресурсами для банківських інвестицій є вклади населення у банках. На початок 2005 р. – 90,2 % вкладів насе-

лення становили строкові вклади, а 9,8 % – вклади до запитання [1, с. 336]. Така структура вкладів є сприятливою для розвитку банківського інвестування.

2. Розробники інвестиційної політики банку повинні враховувати стадію життєвого циклу, на якій сьогодні перебуває банк. Вважається, що кожен банк у своєму розвитку проходить такі основні життєві стадії: поява і розширення, стабільність, сповільнення. Зрозуміло, що найбільша інвестиційна динаміка і активність характерна для першої стадії. Саме на цій стадії банк демонструє розширене відтворення і зростання, тоді як на другій стадії ознакою банку є просте відтворення, а на третій стадії банк розвивається за схемою звуженого відтворення і тому інвестиційні процеси згортаються. Під оглядом стадій життєвого циклу більшість банків України знаходяться на стадії розширення і тому мали б прагнути розвивати свою інвестиційну діяльність.

3. Місія банку – це сукупність індивідуальних характеристик його організації, що містить основні цілі, особливості діяльності, головні характеристики продуктів, цінності та ставлення до ринкових умов. Місія банку – це спроба відповісти на запитання, у чому полягає сенс його діяльності. Не можна не погодитися з тим, що акцентування уваги на поточному прибутку перешкоджає об'єктивному аналізу чинників зовнішнього середовища, є причиною однобічного розгляду проблем, можливостей і загроз, а також негативно впливає на прийняття стратегічних рішень, пов'язаних з необхідністю інвестування значних обсягів фінансових ресурсів з метою забезпечення перспективного розвитку [7, с. 33]. Саме такий підхід має бути в основі при визначенні основного завдання банку. Інакше кажучи, між інвестиційними результатами та наявністю місії існує значна кореляція та відповідність.

Форма місії має бути яскравою, лаконічною і зручною для сприйняття. Часто у банку роль місії відіграє слоган. Наведемо кілька прикладів місії, цілей і завдань, а також слоганів українських банків і зокрема інвестиційних.

Місія АТ "Український інноваційний банк" полягає у залученні широких верств інвесторів, включаючи підприємство і населення, до процесу інвестування в українську економіку. Банк усвідомлює свою роль провідника новітніх банківських технологій з метою розбудови основ ринкової економіки. АТ "Укрінбанк" – український універсальний банк, який на сьогодні працює на внутрішньому ринку України. Свою конкурентну перевагу банк вбачає у створенні та впровадженні високоякісних фінансових послуг на внутрішньому та міжнародному ринках, виходячи з глибокого знання фінансових потреб українського суспільства.

Акціонерний комерційний інноваційний банк "УкрСиббанк": стратегічна ціль – максимальна універсалізація, спрямована на повне задоволення потреб клієнтів у фінансових послугах. Основний принцип – індивідуальний підхід до кожного клієнта, якість наданих послуг, мінімізація банківських ризиків. ЗАТ "Альфа-Банк" бачить своєю основною метою надання кожному клієнтові повного комплексу банківських продуктів і послуг, постійне впровадження новітніх досягнень у сфері інформаційних технологій, удосконалення бізнес-процесів і підвищення рівня сервісу.

Стратегічна мета АКБ "Форум" полягає у забезпеченні значних темпів зростання ринкової вартості акцій при збереженні достатнього рівня поточної прибутковості. Для досягнення цієї мети банк вирішує такі завдання: збереження значного темпу зростання основних банківських показників на рівні, що перевищує відповідні темпи по банківській системі України; подальший розвиток мережі філій для формування статусу системного загальнонаціонального банку; значне збільшення кількості пунктів надання послуг шляхом розвитку мережі філій, відділень і банкоматів; подальший розвиток і вдосконалення управління; підвищення ефективності кадрової політики та ін.

Місія БАТ "ЕлектронБанк" полягає у наданні універсальних банківських послуг населенню, малому і середньому бізнесу, корпоративним підприємствам на території України, забезпечуючи зростання вартості банку в інтересах акціонерів. Стратегічна мета – здійснення розвитку банку швидше, ніж у середньому по банківській системі України.

На сайтах українських банків можна прочитати слогани з очевидним інвестиційним наповненням: "Західний стандарт у поєднанні зі знанням місцевого ринку" (АКБ "Райффайзенбанк Україна"); "Банк соціального розвитку" (АКБ соціального розвитку "Укрсоцбанк"); "Європейський вклад в українську справу" (КредоБанк); БАТ "Універсальний банк розвитку і партнерства" ("Все в одному банку").

На наш погляд, банківські місії, цілі, завдання і навіть слогани можна умовно поділити на три групи: високоінвестиційні, середньоінвестиційні і низькоінвестиційні. Приналежність банку до певної групи потрібно враховувати під час розроблення його інвестиційної політики. Будь-яка місія, ціль чи завдання для її реалізації потребує інвестицій, однак їх обсяги, напрями та ризиковість є різними.

4. Дохідність активів та їх інноваційність істотно впливає на розробку змісту і структури інвестиційної політики банку. Якщо банк у своїй діяльності робить ставку на отримання швидких і високих доходів від активних операцій, то він тим самим втрачає свою ліквідність, наражаючи себе на ризик стати неплатоспроможним, і навпаки, якщо банк надає перевагу високому рівню своєї ліквідності, то він, зазвичай, втрачає дохідність. За таких умов виникає потреба у розвитку інвестиційних активів та інвестиційних операцій, за допомогою яких можна максимізувати доходи і ліквідність.

На сучасному етапі розвитку інвестиційного ринку швидко скорочується життєвий цикл інвестиційного продукту, підвищуються вимоги споживачів до нього. За таких умов банк змушений не тільки постійно покращувати свої традиційні інвестиційні продукти і послуги, а й творити нові. Першочерговими напрямками реалізації інвестиційно-інноваційної політики у банківництві є:

- комп'ютеризація та гарантування інформаційної безпеки;
- освоєння нових сегментів ринку;
- запровадження нових банківських продуктів.

Для банку інновація означає створення такого банківського продукту, і зокрема інвестиційного, який має більш привабливі споживчі властивості; є

якісно новим і може задовольняти потреби потенційного покупця; потребує використання досконалішої технології створення [7, с. 300].

5. Обсяг витрат на формування та управління інвестиційного портфеля істотно впливає на якість розробки інвестиційної політики банку. При зростанні обсягу витрат на формування та управління інвестиційного портфеля рівень розробки інвестиційної політики підвищується. Адже більші втрати дають змогу банку застосовувати сучасні математичні моделі та програмне забезпечення [2, с. 148-149], за допомогою яких можна визначити оптимальний розмір інвестиційного фонду із врахуванням аналізу теперішніх і прогнозу майбутніх грошових потоків.

6. Під час розроблення інвестиційної політики банку важливо не залишати поза увагою дієвість внутрішньої системи інвестиційної безпеки. Витрати на організацію і здійснення інвестиційної безпеки зростають і нині становлять 10-15 % від інвестиційного фонду банків.

До зовнішніх умов формування інвестиційної політики банку належать: макроекономічні індикатори розвитку країни; стан інвестиційного клімату у країні або регіоні та кон'юнктури інвестиційного ринку; ефективність державного податкового регулювання банківської інвестиційної діяльності.

Таким чином, можемо зробити висновок, що низка внутрішніх та зовнішніх чинників стримує на сьогодні інвестиційну діяльність банків України (починаючи від низького рівня капіталізації до несприятливого інвестиційного клімату). Інвестиційна політика банків як фінансовий інструмент впливу на інвестиційну діяльність комерційних банків в Україні має ще дуже коротку історію розвитку і перебуває на початку свого становлення. З огляду на це важливим є узагальнення, вивчення не тільки зарубіжного досвіду розробки і реалізації банківської інвестиційної політики, але й передової вітчизняної практики формування стратегії і тактики інвестиційної діяльності банків, що може стати полем подальших досліджень у цій сфері

Література

1. Вовчак О.Д. Банківська інвестиційна діяльність в Україні. – Л.: Вид-во Львівської КА, 2005. – 544 с.
2. Луців Б.Л. Інвестиційний банківський портфель. – К.: Лібра, 2002. – 192 с.
3. Комарницький І.Ф., Комарницька Р.Г. Інвестиційна діяльність комерційних банків/ Чернівецький національний ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці: Рута, 2004. – 260 с.
4. Приказюк Н.В. Інвестиційна діяльність комерційних банків на ринку внутрішніх державних облігацій// Вісник Київського НУ ім. Тараса Шевченка: Економіка. – К.: Київський НУ ім. Тараса Шевченка. – 2005, вип. 75/76. – С. 110-113.
5. Приказюк Н.В. Інвестиційна діяльність комерційних банків на іпотечному ринку// Теоретичні та прикладні питання економіки. – К.: Київський НУ ім. Тараса Шевченка. – 2005, вип. 7. – С. 369-376.
6. Игонина Л.Л. Инвестиции: Учеб. пос./ Под. ред. д-ра экон. наук, проф. В.А. Слепова. – М.: Юрист, 2002. – 480 с.
7. Козьменко С.М., Шпиг Ф.І., Волошко І.В. Стратегічний менеджмент банку: Навч. посібник. – Суми: Університетська книга. – 2003. – 734 с.